

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

5. Diuina prouidentia, & scientia dirigente voluntatem ad mediorum electionem & electione ipsa æquè, & directo constituitur.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

agendorum rationem esse dicat: laxè, ut diximus, præceptum accipit; quem ad modum regulæ facultatis cuius præcepta dicuntur, & qui eam docent, præceptores. Quod autem rationem, & in intellectu existentem esse asserat, aduersariis non fuit: cum solum post intentionem finis esse, & asserat, & probet immo, nec nobis aduersatur: vi etiam probanda nobis sententia clarebit.

CERTAMEN V.

Diuina prouidentia, & scientia dirigente voluntatem ad mediorum electionem & electione ipsa aequè, & directè constituitur.

I. Impetio intellectuali propriis à Dei prouidentia, immo, & interno omni pure physico à Deo profus excludo, & relegato proximis certaminibus. 3. & 4. quicquid questionis restat de nomine, & puris vocibus est, ut bene iudicantur Vasquez 1. p. quæstion. 87. cap. 3. sine Sos. 1. de essentia prædestinationis cap. 17. num. 13. Herite Ioann. Propositus Attriaga, & communiter Recentes: quos immerito reprehendit Ruiz d. 3. sect. 1. num. 8. quia præter examen illud de iis, quæ prouidentia dicat in recto, vel in obliquo, an scilicet scientiam in recto, & voluntatem in obliquo: an hanc in recto, & in obliquo scientiam: an in recto utramque? (quas de puris vocibus quæstiones esse fateor) magna de re quæstio sit: an præter scientiam dirigentem mediorum propositione, & imperium intellectu ad prouidentiam saltem complendam requiritur? Ego vero nescio, an extremum defendere non magna solum, sed maxima res sit, ac difficillima: in ea verò quæstione, quam ipse cum reliquis de puro nomine esse merito fateatur ea pars seligenda est, quæ pro priori vocum acceptione rem ipsam veritatis videtur attingere.

2. Dicendum igitur nobis est: Prouidentiam omnem, quare, & diuinam propriè, & ex parte rei obiecta duos illos actus, & scientiam mediæ proponentis & saltem aptam ad præsentium approbantis, atque ad eorum electionem dirigentis, ac insuper electionem ipsam, nihilque aliud ipsam directè, & ex æquo prouidentiam essentialiter constituisse. Ita Doctores omnes citati certam. 1. num. 11. pro sententia 3. Probatur primo ex Paulo ad Romanos 8. quos præsciuit, & prædestinavit: ergo, prædestinatio aliquid ad præscientiam, seu actum intellectus addit: quod quidem nil aliud, quam voluntatis actus, qui destinatione propriè significatur, esse potest: utique præscientia de mediis directis: ergo, & prouidentia, cuius species prædestinationis est, atque ab aliis prouidentia speciebus non forma, sed materia distinguitur. Confirmatur ex Augustino de dono perseverantiæ cap. 18. ubi illud ad Rom. 11. Non repulit Deus plebem suam quam præsciuit. Ita interpretatur: Quod, ait, præsciuit non rectè intelligitur, nisi prædestinavit: quia, etsi præscientia pars prædestinationis sit: alii, nisi actus voluntatis prædestinationis voce expressus accedat, prædestinatio absolutè, & adequatè non est. Confirmatur vltius, & expressus ex eodem Augustino ibi ca. 14. ita prædestinationem ex initio desinente. Præscientia, & preparatio beneficiorum Dei, quibus certissimè liberantur: quoniamque liberantur: ubi utrumque, & præscientiam mediorum gratiæ, & eorum præparationem in sua voluntate, & ipsorum electione ad essentiam prædestinationis explicandam in recto, & ex æquo aduocauit. Confirmatur 3. ex eodem Augustino de prædestinatione sanctorum cap. 10. ubi sua huic doctrinæ consonus, & insitens scribit. Prædestinatio sine præscientia esse non potest: potest autem sine prædestinatione esse præscientia: quia pars, sine toto esse potest; totum autem sine parte esse nequit, & cap. 17. de dono perse-

uerantiæ, in sua quæ falli, mutarique non potest præscientia opera sua disponere; id omnino neque aliud quidquam est prædestinare. Ecce dispositionem, quæ voluntatis est non nisi in sua, siue cum sua præscientia, prædestinationem esse docet.

3. Augustinianæ doctrinæ addiditissimus Fulgentius, & hanc sententiam ex ipso videtur ebibisse 1. ad Monimum. cap. 7. fatus. Prædestinationis nomine, &c. miseris, & iusta futuræ operis diuini ambigua dispositio prædicatur. Dispositio autem, etsi voluntatis sit, siue disponendorum scientia non est, & rursus. Prædestinatio est preparatio operum eius: quæ utrumque sane actum importat: verumque vero videtur definitionem ex Boëtio didicisse 4. de consolatio. profa 6. Sic prouidentiam vniuersim desinente. Diuina ratio in summo omnium principio constituta, quæ cuncta disponit. Nyssenus 8. Philosoph. cap. 2. seu potius Nemefius de animæ facultatibus cap. 43. Rerum procuratio à Deo suscepta: & rursus, voluntas Dei per quam omnia quæ sunt, aptè gubernantur: atque iterum prouidentia est procuratio Dei circa ea quæ facta sunt. Damaſcenus 2. de fide cap. 29. Quæ ex Deo est in ea quæ sunt cura: item voluntas Dei per quam omnia quæ sunt convenientem habent gubernationem. Hugo victorin. apud Alenf. 1. p. quæst. 46. m. 2. Prouidentia est cura rerum. Cura autem, & procuratio rerum, haud dubio, non solum scientiam, ut clientis commoda cognoscat Procurator, & penetret, sed, & voluntatem eam applicandi, & disponendi pro bono ipsius includit; neque alicui prospicere (quod idem est ac providere) is dicitur, qui ei profutura solummodo nouit, sed qui ea apponere vult, ac disponit; inde quasi per causam prouidentiam desinuit. Theophilus Antiochen. cap. 1. ad Antioch. verbo vno asserens esse bonitatem Dei: inde enim rerum à se factarum commoda quasi indagare ea, quæ ipsis disponere voluntate sua Deus habet. Vnde Boëtius ubi proximè, aiebat, Omnia gubernari bonitate Dei. Quoniam verò utrumque, & scientiæ, & voluntatis diuinæ actum Dei prouidentia claudit recitati, ad reliqui Patres, alterutro illam quandoque exponunt, non excludentes alterum, sed, ut quid notissime ad prouidentiam pertinens, supponentes. Quo testimonio pro prima, & secunda sententia certam. 1. memoratis hæc facile satis, & quæ pro prima prouidentiam in scientia sola constitutente circumferuntur vocis, etymologiae solum intendunt; quæ verò pro secunda illam in solo voluntatis actu animi curam, solum, & beneficam anxietatem, ut sic loquar, intendunt.

4. A ratione probatur prinò conclusio argumento à paritate appositissimo: etenim Dei auctoritas in testificando, & veritate eius infallibili in cognoscendo, & iudicando de reuelandis, & testificandis, quæ est quasi passiva eius infallibilitas, & veracitate, quæ est impossibilitas actiue alios dicto suo fallendi illud cum iudicio suo non conformando, directè, & ex æquo essentialiter omnium sententia constituitur; tamen si testificandi veracitas iudicii infallibilitatem supponat: quia sine utroque testimonij auctoritas diuina non constat. At siue scientia proponente mediæ apta ad finem, & eorum electionem dirigente, etsi voluntas ea velit apponere efficaciter, de factoque ex creatura cui prospicit amore, & complacentia apponat, cæco & fortuito & vult, & apponit, nusquam verò proinde: Si autem mediæ perfectissimè percaleat, non autem ea eligat, non prouidet creaturæ; ergo, etsi electio mediorum posterior natura sit scientia mediorum: ad electionem dirigente, prouidentia utroque actu constabit: sicuti diuini auctoritas testimonij, & iudicii infallibilitate, ac indefectibili veritate atque diuina veracitate Dei dicentis directè, & ex æquo constituitur per omnes, quia absque alterutra diuini testimonij auctoritas non constat; tamen si altera alteram, quasi physicè supponat, sique ea possitior.

5. Secundò: quia in duobus sine quibus nequit totum quod res aliqua importat subsistere, rectum, & obliquum ex parte rei obiectæ non est: id est solum ex parte modi nostri concipiendi, ut sæpè in similibus monuit totum autem, quod prouidentia dicit, est preparatio mediorum, quod voluntate sit, ac non cæca & ignorans,

quæ per scientiam, quæ cæcitas, & ignorantia medi-
orum formaliter depellitur, formalissime præstatur: ergo
neutra in obliquo sed utraque in recto prouidentiam ex
parte rei obiectæ essentialiter constituit. Secunda hæc
ratio totum secundæ sententiæ (in solo actu volitionis,
siue electionis mediolorum prouidentiam statuens, fun-
damentum eneruat. Est enim electio illa, sicut quicuius
alius voluntatis actus, scientiam obiecti prosequendi
necessariò requirit, & tamen essentialiter non consti-
tuatur in recto, sed tantum præsupponat, & connotet
in obliquo, tanquam necessarium quid ex parte obiecti,
vt eius prosecutum actum voluntas eliciat; at verò
actus ipse voluntatis nullatenus scientia obiecti, vel in-
tellectus est, sed solius voluntatis ea scientia sollicitatus,
& oriundus. Prouidentia verò, est, quæ parte electio-
nem mediolorum continet, scientiam solum præsupponat,
& connotet; quæ vero sapiens formaliter, & pruden-
s non autem ignara, & cæca est formam ipsam scienti-
æ mediolorum essentialiter claudit.

6. Dixi nihil aliud prouidentiam essentialiter constituere
præter mediolorum, seu agendorum ad finem rei cui
per ipsam prouidetur scientiam, & electionem: quia de-
creueram de re cui prouidetur toti prouidentiam præcedit,
eiusque executio, vt dicam, d. 3. quæ prima certam. 2.
Nil item vltius vt probatum est certam. 2. 3. & 4. quibus
intellectuale omne imperium, siue imperatiui, siue
indicatiui modi, quod electione posterius à nonnullis
ad prouidentiam inducebatur ab ea exterminauimus, sed
neque prius: quia his prior sola intentio finis est: ex
qua de medijs, & agendis ad eius consecutionem prouidetur:
quare non magis ad prouidentiam essentialiter constitutionem
vocari potest, quam causa quævis ad constitutionem
sui effectus. Denique exclusiuam hanc cæ-
terorum omnium conclusionis nostræ partem expressè
docuit Augustin. cap. 17. de dono perseverantiæ reci-
tatus numero secundo explicandum hic videbatur, quod
scientiæ genus directiuum electionis mediolorum, & cu-
ius conditionis mediolorum, tam scientia dirigens, quam
electio directa esse debeant, vt prouidentiam consti-
tuant; aliter prouidentiam vniuersim sumptæ nullum scienti-
æ genus, & conditio specialius, siue ipsius, siue me-
diolorum eligendorum assignari potest, quæ in aliqua
prouidentie specie non deficiat: quare, cum species prouid-
entiæ recensamus, & explicemus, sua cuique scientia
electionis mediolorum, & agendorum directiua eiusque,
& electionis materia, seu obiectum opportunius assigna-
buntur.

QVÆSTIO II.

De Prouidentia in suas species diuisione, & earum ex- plicatione.

Sum scientia directiua electionis mediolorum, seu
agendorum ad præstitutum rei prouide finem ob-
tinendum, & horum electione essentialiter prouidentiam
constituerimus, sit plane ex scientiæ, & electionis, atque
obieciorum vtriusque diuersitate diuidi in suas species
prouidentiam posse: ea autem distinctione, & diuisione
loquimur, quam actus scientiæ, & voluntatis, qui vni-
uersi Deo physice sunt, patiuntur, iuxta dicta tom. 1. de
Deo vno, & hæc 2. controuersijs de scientia, & voluntate
Dei.

CERTAMEN I.

Diuina Prouidentia species omnes ex obiectis, & actibus re- censentur.

1. **E**X obiectis, & subiectis, quibus prouidentia
mitur prouidentia diuina diuisio. Cum enim à
subiectis, quibus prouidetur, & medijs, per quæ prouid-
etur, quædam causæ naturales, & necessitate in ope-
rando sint, & media item, per quæ ipsis prouidentia
sint etiam effectus necessarii, prouidentia de necessitate
& obiectiue, siue ex parte obiecti necessaria erit: ex
parte verò subiecti libera, vt hæc determinata, & per
hæc determinata media est; tametsi per hæc, vel alia
quibus prouideri posset ac de facto prouideretur, non
ab alio quam à Deo prouideretur iuxta dicta tom. 1.
scilicet. 1. maxime quæstion. 4. Hanc subiectiuam diuinæ
prouidentie necessitatem conditionatam non absolutam
esse inde satis constat: quod semel producta quævis in
primo instanti è supremo suo in creatura omnia dominio
Deus pro secundo instanti, subtractione sola concutitur,
destruere, & annihilare (vt scholastici loquuntur) pro
suo libito potest: quibus sublati prouidentia de ipsi
esse non possent. Sed neque vlla fuisset adhuc pro instanti
primo quo fuissent: cum rei nullius prima productio
prouidentia respectu ipsius sit: vt docuimus ex Pa-
tribus S. Thoma, & ratione quæst. 1. certam. 1. num. 4.

2. Sin autem subiecta, & media, atque agenda ad
præstituti finis consecutionem libera in actu primo, &
indifferentis potestatis ad virtutem sunt libera, ac non
naturalem obiectiue, siue ex parte obiecti cui prouidetur,
& mediolorum, atque agendorum per quæ prouidetur
prouidentiam esse certam omnibus est: cum nihil
aliud sit liberam obiectiue, siue ex parte obiecti prou-
dentiam esse quam esse liberam & subiectam & obiecti-
ue. Cum circa quæ versatur: quare diuina prouidentia me-
rito in naturalem, & liberam, sumptæ alterutrum diui-
sionem è subiectis & obiectis cuiusque primo diui-
ditur. Est autem aduertendum præstare, & vt notat
Deus creatoris, siue naturalia entia, siue libera sunt,
prouident, Dei prouidentiam erga alterutra adæquat
sumptam à prouidentia erga altera adæquate sumptæ
secundum se totam minime differre. Siquidem, & media
eligit ac inter se libera, vt de suis effectibus ad finem
afsecutionem agentibus naturalibus prouident: vt libe-
ra manus nostræ ignis applicatione ad combustibile, vt
calorem inducat, illudque igne faciat: & libero Angelo-
rum bonorum, seu malorum ministerio ad certam
naturalium extraordinarium consilium ad plures be-
neficias, vel ad terribiles inde necessariò ortas tempe-
states, quod si hæc ad multos exercendos ac reducen-
dos peccatores ordinantur: iam media hæc natu-
ralium, ac necessariorum effectuum liberis agentibus, ad
finis ipsius præstituti afsecutionem in eorum prouidentia
mifcentur.

3. Rursus prouidentia, ex parte etiam obiecti diui-
ditur in naturalem, & supernaturalem, quod si de na-
turalitate, & supernaturalitate quoad substantiam lo-
quamus diuisio hæc, non prouidentie vniuersim sum-
ptæ diuisio est, sed alterius membri diuisionis primæ,
nempe prouidentie liberæ subdiuisio: in qua dubio prou-
identia media, & plura agenda supernaturalia, quo ad sub-
stantiam, ad finis supernaturalis beatitudinis æternæ
consecutionem intercedunt: vt fidei, spei, & charitatis
habitus & actus: gratiæ insuper, formaliter transig-
cantis, gratumque Deo operantem constituentes, etiam
que honesta opera quævis ad condignitatem meriti vi-
tæ æternæ eleuantis, habitus. Consulto inter media
quoad substantiam supernaturalia, non memoro gratiæ
auxilia, quæ ad salutis nostræ negotium frequentius in-
tercedunt.